

Kompetanseteam mot tvangsekteskap

- Årsrapport 2007 -

Innledning

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap ble etablert i november 2004 i Utlendingsdirektoratet (UDI). Teamet består i dag som et samarbeid mellom IMDi, UDI, BUFDIR og politiet. I tillegg har teamet hatt en hospitant fra barneverntjenesten i Oslo kommune i 2007 fra mars og ut året. Hospiteringsperioden fortsetter for øvrig frem til april 2008.

Kompetanseteamet ble ved årsskiftet overført til IMDi. UDI vil etter overføringen sette av et halvt årsverk for oppgaver tilknyttet teamet.

Aktiviteter

Kompetanseteamet har i 2007 gitt bistand i konkrete saker etter henvendelse fra førstelinjetjenesten eller privatpersoner. Se kapitlet "Tall og fakta" om dette. Teamet har videre gitt generell veiledning til de samme instansene og har i tillegg holdt foredrag om teamets arbeid for ulike instanser, så som videregående skole, barneverntjenesten, skolehelsetjenesten, Oslo kommune, politiet og frivillige organisasjoner.

Teamets egen kompetansebygging skjer ved bistand i enkeltsaker som meldes til teamet fra ulike instanser. På denne måten får teamet en førstehåndskunnskap om problemårsaker, modus operandi og anvendeligheten av hjelpeapparatet som det ellers ikke ville vært mulig å få.

Representanter fra teamet har også ved et par anledninger vitnet i Fylkesnemnda for sosiale saker i forbindelse med barnevernsaker.

Kompetanseteamet er drøftingspartner for ulike instanser når det gjelder arbeidet mot tvangsekteskap generelt. Teamet har i den forbindelsen en del samtaler med etater, foreninger og personer som ønsker generell informasjon om teamets arbeid og resultater. Kompetanseteamet har hatt et nært samarbeid med krisesentre som har tatt imot personer utsatt for æresrelatert vold.

Tall og fakta

Vi vil under presentere en del tall og fakta fra Kompetanseteamets arbeid i 2007.

Kompetanseteamet er landsdekkende, men vi vil presisere at tallgrunnlaget ikke representerer et bilde av problemets omfang i Norge. Vi gjør også oppmerksom på at noen tabeller gjelder antall *henvendelser*, mens andre gjelder antall *personer* som er berørt av henvendelsene. Dette går fram av de enkelte tabellene.

Henvendelsene til Kompetanseteamet gjelder flere typer æresrelatert vold, ikke bare tvangsekteskap. Andre typer overgrep kan være ekstrem kontroll, ungdom som holdes mot sin vilje i utlandet, vold og trusler om drap / vold. Teamet har siden oppstart i november 2004 gitt bistand til et par titalls ungdommer som har blitt holdt tilbake mot sin vilje i utlandet. Disse sakene krever alltid et samarbeid mellom flere både offentlige og frivillige instanser, i Norge

og i utlandet. Sentrale aktører er politiet, UDI, barneverntjenesten, krisesenter i Norge og eventuelt i utlandet.

Det er viktig å merke seg at problemene på ingen måte er over ved hjemkomsten til Norge. Mange er tvert i mot avhengige av hjelp i lang tid etter hjemkomsten, avhengig av hvilken tilstand de befinner seg i og av hvordan vedkommendes familie forholder seg til at personen har fått hjelp utenfor familien. Bistand etter hjemkomst vil typisk relatere seg til sikkerhet, omsorg, bolig, økonomi, utdanning og egen helse.

Antall henvendelser, og personer involvert

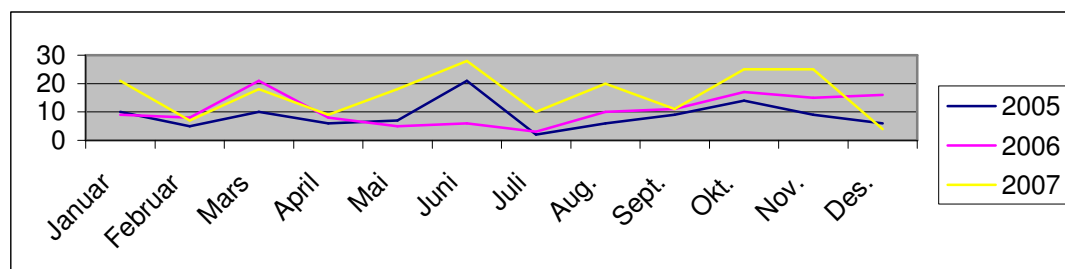
	Henvendelser	Personer involvert
nov-des 2004	11	13
2005	93	105
2006	116	129
2007	177	196
SUM:	397	443

Når antall personer som er involvert er høyere enn antall henvendelser skyldes dette at noen henvendelser gjelder flere personer, for eksempel par eller søsken. Teamet registrerer de personene som er *direkte* berørt av konflikten på den måten at de opplever seg utsatt for æresbaserte represalier som følge av den konflikten henvendelsen gjelder.

Det er imidlertid hele tiden en vurdering av hvor mange som er berørt av en enkelt henvendelse. Søskenflokk, venner og andre kan på sikt bli indirekte berørt som følge av den meldte konflikten. Disse registreres imidlertid bare dersom de på en eller annen måte trenger bistand og dette behovet blir synlig for teamet.

Antall personer pr. måned

	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	SUM:
2005	10	5	10	6	7	21	2	6	9	14	9	6	105
2006	9	8	21	8	5	6	3	10	11	17	15	16	129
2007	21	7	18	9	18	28	10	20	11	25	25	4	196

Til tross for variasjoner, er det mulig å se et mønster i når på året henvendelser til kompetanseteamet er mest hyppig. Antall saker øker i forbindelse med sommerferie, påske- og julehøytid, noe som kan ha sammenheng med feriereiser til familiens opprinnelsesland.

Kjønnsfordeling i %

%-andel	2004	2005	2006	2007
Menn %	9	13	9	17
Kvinner %	91	87	91	83
Sum	100	100	100	100

Majoriteten av de som fikk bistand fra kompetanseteamet i 2007 var kvinner. Andelen menn som ber om hjelp har siden oppstart ligget på mellom 9 og 17 %. Det er flere faktorer som kan spille inn på dette, så som at terskelen for å be om hjelp kan være høyere for menn enn for kvinner. Menn kan i tillegg oppleve større bevegelsesfrihet, og dermed lage andre strategier, både for å avverge og for å leve i et uønsket ekteskap. Vi vet at den del gutter / menn fortsetter forholdet til kjæresten også etter at de blir tvangsgiftet, og at dette kan bli svært kompliserte forhold.

Fordeling på sakstype (personer)

Anførsel	Antall
Barnekidnapping	2
Dumping	12
Fgm	5
Frykt for tvangsekteskap	60
Gjennomført tvangsekteskap	45
Proforma	3
vold	3
annet	29
Sum	196

Denne tabellen viser *hovedanførselene* fra personene i de henvendelsene vi har mottatt i 2007. Mange av henvendelsene gjelder imidlertid flere typer forhold, slik at en anførsel om for eksempel tvangsekteskap også kan inneholde anførsel om fysisk / psykisk vold eller annet.

I 39 av sakene, inkludert de 12 tilfellene av "dumping", gjaldt anførselene hjelp ved tvangsekteskap / frihetsberøvelse i utlandet.¹ I de fleste tilfellene var utenlandsoppholdet relatert til ufrivillig ekteskap, gjerne under det som i utgangspunktet skulle være en ferietur. I 6 av sakene bistod Kompetanseteamet til at personene kunne returnere til Norge. Andre kom seg hjem på egen hånd, mens noen fortsatt befinner seg i en uavklart situasjon.

¹ Med dumping menes at personer hjemmehørende i Norge henses i utlandet, gjerne i familiens opprinnelsesland uten midler til å klare seg selv, og uten mulighet til å returnere til Norge.

Teamet har opplevd en viss økning av henvendelser fra homofile og lesbiske som ønsker hjelp i forhold til trusler fra egen familie på grunn av legning. Andre har ønsket bistand til å komme ut av tvangsekteskap, i forsøk på å etablere et samliv med en partner. Det er teamets erfaring at denne gruppen har det spesielt problematisk og at temaet homofili og tvangsekteskap bør belyses spesielt.

Hvem henvendte seg til teamet

	NGO	Barnevern	Politi	Venn	UDI	Skole	Advokat	Ambassade	Krisesenter	Andre	Sum
2005	49	11	9	6	3	2	4	3	0	6	93
2006	37	22	13	11	5	5	7	2	5	9	116
2007	35	32	31	9	16	11	5	5	9	24	177

Kompetanseteamet opplevde en økning i antall henvendelser fra barnevern, politi, UDI og skoler. Dette oppfatter vi som positivt fordi vi samtidig har sett et økt fokus på temaet hos disse etatene. Økningen i gruppen "andre", skyldes blant annet en økning i antall henvendelser direkte fra personer som trenger hjelp. Teamet er i utgangspunktet en annenlinjeinstans, men arbeid med enkeltsaker vil uvilkarlig generere kontakt direkte med personer som trenger hjelp. Disse henvendelsene blir så snart som mulig forankret i den relevante førstelinjetjenesten, slik at bistand i saken går via denne.

Etnisk bakgrunn

	Pakistan	Irak	Tyrkia	India	Somalia	Afghanistan	Iran	Andre	SUM
2005	33	31	9	4	3	2	5	18	105
2006	50	39	7	0	3	7	5	18	129
2007	70	36	6	3	11	17	9	44	196

Kompetanseteamet har i 2007, som i de foregående årene, mottatt henvendelser fra personer med bakgrunn fra over 20 forskjellige land. Det er en økning i antall henvendelser som gjelder personer med bakgrunn fra Pakistan, Somalia og Afghanistan, mens andelen med irakisk bakgrunn fortsatt er høy. Økningen på 26 personer i gruppen "andre" er fordelt på 14 nasjonaliteter.

Anmeldelser i kompetanseteamets saker i 2007

Tvangsekteskap, og også andre typer æresrelatert vold, er straffbart. Anmeldelsene i tabellen nedenfor er relatert til kompetanseteamets saker i 2007, selv om noen av sakene er anmeldt før kompetanseteamets befatning med saken. Kompetanseteamet ser det som et mål at de straffbare forholdene i sakene så langt som mulig fører til anmeldelse.

Teamet gir bistand til fornærmede i forbindelse med anmeldelsesprosessen og i forhold til sikkerhetsbehov ved eventuelle represalier som måtte oppstå som følge av en anmeldelse. Dette kan være behov for sikkerhetstiltak, kontakt med sosial- og helsetjeneste eller hjelp fra krisesenter.

Grunnlag for anmeldelse

	Antall
Vold	25
Trusler	25
Tvang	5
Voldtekt	4
Frihetsberøvelse	3
Forsøk på drap	1
Brudd på besøksforbud	4
Seksuell omgang med barn u. 16 år, str § 222	1
Ekteskap med mindreårig, str § 220	1
Kjønnslemlestelse	1
Sum:	70

Aldersfordeling

Kompetanseteamet har i 2007 blitt kontaktet vedrørende personer ned til 6 år og opp til 60 år. De yngste, tre jenter fra 6 til 8 år, gjaldt bekymring i forhold til kjønnslemlestelse. Den eldste personen trengte hjelp på grunn av trusler fra egen familie i forbindelse med ekteskapsinngåelse. Utover dette er det en hovedvekt av personer mellom 16 og 24 år.

I henvendelsene for 2007 finner vi 56 henvendelser som gjelder personer frem til fylte 18 år og 98 personer frem til fylte 21 år. Dette viser at barneverntjenesten og skolene er viktige arenaer både for forebygging og håndtering av verserende konflikter. Samarbeid mellom skole og barnevern er viktig, særlig der barn plasseres utenfor hjemmet, slik at forholdet til skolegang og nettverk kan normaliseres så snart som mulig.

Forebygging

Når det gjelder forebygging vil kompetanseteamet peke på viktigheten av å drive forebyggende arbeid for de yngre aldersgruppene. For å hindre at konfliktene skal oppstå, bør temaer som for eksempel menneskerettigheter, kjønnsroller og frivillighet ved samliv og ekteskap inn i skolen på et tidlig tidspunkt, helst i barne- og ungdomsskolen. Erfaringer fra enkeltsaker viser at påvirkning i oppveksten er avgjørende for hvorvidt ungdommene blir i stand til å stå i mot senere ekteskapspress.

Problemene med æresrelatert vold må adresseres tydelig til de berørte etniske miljøene. Åpenhet rundt tradisjoner som kan virke skadelig for enkeltmennesker, er etter teamets vurdering nødvendig for å få til endring.

Det finnes både enkeltpersoner og organisasjoner innenfor de berørte etniske miljøene, som har både endringsevne- og vilje, og disse må prioriteres når det gjelder forebyggende arbeid. Teamet har for eksempel hatt et nært samarbeid med organisasjoner som Irakisk-Kurdisk asylsøker og flyktningeorganisasjon (IKAF) og Støttekampanje for kvinners rettigheter i Irak (SKKRI).